

การจัดลำดับมหาวิทยาลัยโลก (World University Rankings) เช่น QS, THE เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมอย่างมาก แต่ก็มีทั้งข้อดี และ ข้อจำกัด ที่ควรพิจารณาดังนี้

ข้อดี

1. เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสำหรับนักศึกษาและผู้ปกครอง ช่วยให้นักศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการไปเรียนต่อต่างประเทศ มีกรอบอ้างอิงเบื้องต้นในการเลือกมหาวิทยาลัยที่ต้องการเข้าศึกษาต่อ โดยสามารถดูจุดเด่นในภาพรวม หรือระดับความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาได้ง่ายขึ้น เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อ

2. กระตุ้นให้มหาวิทยาลัยพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง การมีลำดับเป็นตัวชี้วัด ทำให้มหาวิทยาลัยเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพการสอน การวิจัย และการดึงดูดคณาจารย์ที่มีความสามารถ เพื่อรักษาสถานะหรือยกระดับลำดับของตนเอง อย่างไรก็ตาม ลำดับที่ได้รับการจัดนั้นก็จะเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินของแต่ละองค์กรที่ได้ออกแบบไว้

3. ช่วยดึงดูดบุคลากรและเงินทุน มหาวิทยาลัยที่มีลำดับสูงมักจะดึงดูดนักวิจัยและคณาจารย์ระดับแนวหน้าของโลก รวมถึงดึงดูดเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจากทั้งภาครัฐและเอกชนได้ง่ายกว่า เพราะเกณฑ์ในการจัดลำดับนั้นเน้นหนักไปที่ผลงานด้านการวิจัยมากกว่าด้านอื่นๆ

4. ความน่าเชื่อถือในสายตานายจ้าง บริษัทและตัวแทนจัดหางานบางแห่งใช้ชื่อเสียงและลำดับของมหาวิทยาลัยเป็นหนึ่งในเกณฑ์การคัดกรองคุณสมบัติของผู้สมัครงาน ซึ่งบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยที่ลำดับดีมักจะได้รับความไว้วางใจเบื้องต้นที่ดีกว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีลำดับต่ำกว่า

5. สร้างความร่วมมือระดับนานาชาติ มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกมักต้องการสร้างเครือข่ายงานวิจัยกับมหาวิทยาลัยที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน การจัดลำดับจึงช่วยให้มหาวิทยาลัยต่างๆ หาพันธมิตรข้ามชาติได้ง่ายขึ้น

ข้อดีและข้อจำกัดการจัดลำดับมหาวิทยาลัยโลก

สมศักดิ์ เกียมเก่า

ศ.ดร.สมศักดิ์ เกียมเก่า
อนุสาขาประสาทวิทยา สาขาวิชาอายุรศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้รับผิดชอบบทความ :
ศ.ดร.สมศักดิ์ เกียมเก่า
อนุสาขาประสาทวิทยา สาขาวิชาอายุรศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อ.เป็อง จ.ขอนแก่น
email: somtia@kku.ac.th

ข้อจำกัด

1. เกณฑ์การประเมินให้น้ำหนักเอนเอียงไปที่งานวิจัยมากกว่าการสอน การบริการ เกณฑ์ส่วนใหญ่ให้คะแนนสูงกับจำนวนผลงานตีพิมพ์และการถูกอ้างอิง (citations) ซึ่งวัดผลเป็นตัวเลขได้ง่าย ทำให้มหาวิทยาลัยที่เน้นการสร้างงานวิจัยได้เปรียบ ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่เด่นด้านคุณภาพการสอน การบริการ หรือการดูแลนักศึกษาอาจไม่ได้ลำดับที่ดี

2. ความได้เปรียบของประเทศตะวันตกและภาษาอังกฤษ เกณฑ์การชี้วัดผลงานวิจัยมักนับจากฐานข้อมูลวารสารนานาชาติที่เป็นภาษาอังกฤษเป็นหลัก ทำให้มหาวิทยาลัยในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เสียเปรียบอย่างมาก ทั้งๆ ที่งานวิจัยนั้นเป็นประโยชน์ต่อประเทศ แต่อาจจะไม่ใช่ต่อนานาชาติหรือไม่ได้แก้ปัญหาระดับนานาชาติ

3. ละเลยความสำคัญของสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกณฑ์การชี้วัดมักเอื้อต่อสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการแพทย์ เนื่องจากมีธรรมชาติของการตีพิมพ์และอ้างอิงงานวิจัยที่รวดเร็วและมีปริมาณมากกว่าสาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ส่งผลให้มหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์อาจไม่ได้รับการจัดลำดับที่ดีได้

4. เกิดการแข่งขันตามเกณฑ์การประเมิน เช่น บางมหาวิทยาลัยอาจใช้วิธีทุ่มงบประมาณจ้างนักวิจัยที่มีชื่อเสียงในระดับโลกเพียงเพื่อใส่ชื่อมหาวิทยาลัยลงไปในงานวิจัย เพื่อให้มีการอ้างอิงสูง โดยที่นักวิจัยท่านนั้นอาจไม่ได้มาสอนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นจริงๆ

5. ไม่ได้สะท้อนประสบการณ์เรียนที่แท้จริง การจัดลำดับไม่สามารถบอกสภาพแวดล้อมทางสังคม ความสุขในการเรียน สุขภาพจิตของนักศึกษา หรือต้นทุนค่าครองชีพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้เรียน เพราะไม่มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินเหล่านี้ในการจัดลำดับมหาวิทยาลัย

6. มองข้ามบริบทและพันธกิจท้องถิ่น มหาวิทยาลัยในหลายประเทศมีพันธกิจสำคัญในการรับใช้ชุมชนท้องถิ่น หรือแก้ปัญหาในภูมิภาคของตนเอง แต่เกณฑ์การจัดลำดับมหาวิทยาลัยโลกไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้

ทำให้มหาวิทยาลัยท้องถิ่นที่ทำประโยชน์มหาศาลไม่ได้รับการยอมรับในระดับโลก

สรุป

การจัดลำดับมหาวิทยาลัยโลกเป็นแนวทางหนึ่งที่ดี แต่นักศึกษาและผู้กำหนดนโยบายไม่ควรยึดติดกับตัวเลขเหล่านี้แต่เพียงอย่างเดียว ควรนำปัจจัยอื่นๆ เช่น หลักสูตรที่ตรงกับความสนใจ สภาพแวดล้อม โอกาสในการทำงานหลังเรียนจบ การสร้างประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ และงบประมาณ เข้ามาพิจารณา ร่วมด้วยเสมอครับ